یادداشت

سپرده‌ها ماندگار نمی‌شود

بهاءالدین حسینی‌هاشمی
کارشناس مسائل اقتصادی

در دوره‌هایی که نرخ تورم بالا می‌رود و زمان ماندگاری تورم در اقتصاد زیاد است، بانک مرکزی سیاست افزایش نرخ سود بانکی را در دستور کار قرار می‌دهد. این سیاستی است که به‌گفته رئیس کل بانک مرکزی در بیش از ۹۰ کشور دنیا در سال گذشته میلادی عملیاتی شده است. بالا بردن نرخ سود در حقیقت یک سیاست پولی انقباضی است که به پایداری سپرده‌های مردمی در بانک‌ها و کنترل تورم کمک می‌کند؛ بنابراین طبیعی است که این سیاست در شرایط افزایش نقدینگی و تورم در کشور به‌عنوان ابزار کنترلی به کار برده شود، اما میزان اثرگذاری این سیاست ارتباط مستقیمی با اندازه تورم در یک اقتصاد دارد، به‌طوری که تجربه برخی کشورها در زمینه افزایش نرخ سود نشان از بی‌تاثیری این سیاست برای مهار تورم دارد. دلیل این مساله نیز بالا بودن نرخ تورم در این کشورها عنوان شده است. سیاست افزایش نرخ سود باوجود تورم‌های بالای اقتصاد ایران به‌تازگی در دستور کار بانک مرکزی قرار گرفته، به‌طوری که محدوده جدید نرخ سود سپرده‌های بانکی ۵ تا ۲۲.۵ درصد تعیین شده است. هرچند در مصوبه جدید شورای پول و اعتبار شاهد افزایش چند درصدی نرخ سود هستیم، اما به‌دلیل شکاف زیادی که نرخ سودهای جدید با تورم اقتصاد ایران دارند این سیاست نمی‌تواند مردم را از سرمایه‌گذاری در بازارهای موازی با هدف حفظ ارزش دارایی منصرف کند. در مصوبه جدید شورای پول و اعتبار، سیاست‌گذار با تعیین نرخ سود بالاتر برای سپرده‌های بلندمدت به‌دنبال افزایش ماندگاری سپرده‌ها در بانک‌هاست اما واقعیت این است که سرمایه‌گذاری در سپرده‌های دو و سه‌ساله در شرایط تورمی شدید جذابیت زیادی برای مردم ندارد. بر این اساس می‌توان با صراحت اعلام کرد حتی افزایش نرخ سود سپرده به ۲۲.۵درصد نیز نمی‌تواند کارآی چندانی در جذب سرمایه‌گذار داشته باشد. از سوی دیگر تعیین نرخ سود حداقلی ۵ درصدی برای سپرده‌های کوتاه‌مدت بانکی که به‌طور معمول متعلق به قشر پایین و متوسط درآمدی است، در مقابل تورم ۵۰ درصدی اقتصاد نمی‌تواند کمکی به پایداری منابع مالی در بانک کند. درصورتی‌که سیاست‌گذار نرخ سود سپرده کوتاه‌مدت را ۱۵ درصد و نرخ سود سپرده بلندمدت را به ۲۵ درصد می‌رساند، این مساله می‌توانست اثرگذاری بیشتری در ماندگاری سپرده‌ها در بانک‌ها داشته باشد و از سرریز سپرده‌های بانکی به سمت بازارهای موازی از جمله ارز، سکه، خودرو و مسکن جلوگیری کند. در عین حال باتوجه به اینکه نرخ تعامل‌شده پول بانک‌ها بین ۵۵ تا ۳۰ درصد است، بانک‌ها تمایلی برای اعطای وام و تسهیلات با نرخ سود ۲۳ درصد اعلامی نخواهند داشت. پایین بودن نرخ سود تسهیلات بانکی باعث حرکت برخی بانک‌ها به سمت بنگاه‌داری می‌شود تا منابعی که به‌دست می‌آورند را با نرخ‌های پایین‌تر در اختیار شرکت‌های زیرمجموعه خود قرار دهند. به‌طور کلی سیاست افزایش نرخ سود بانکی یک سیاست درست انقباضی در شرایط تورمی شدید است، اما شیوه نرخ‌گذاری سود بانکی از سوی بانک مرکزی در کارایی این سیاست در کنترل تورم موثر است. سیاست‌گذار در اقتصاد متورم ایران باید نرخ سود را برای سپرده یک‌ساله ۳۵ درصد تعیین می‌کرد تا بر ماندگاری نقدینگی در بانک‌ها افزوده شود. این اقدام سیاست‌گذار در افزایش نرخ سود بانکی بیشتر نمایشی از سیاست انقباضی برگاربرد در جهان است و نمی‌تواند حجم بالای نقدینگی سرگردان در اقتصاد را جذب بانک‌ها کند. بر این اساس پیش‌بینی می‌شود بالا رفتن نرخ سود طبق مصوبه جدید شورای پول و اعتبار تاثیری بر کنترل تورم نداشته باشد و قادر نباشد بازار پول را به آرامش برساند. براساس آنچه گفته شد به‌طور حتم سپرده‌ها در بانک‌ها ماندگار نمی‌شوند و بانک‌ها همچنان با مشکل کمبود نقدینگی دست‌وپنجه نرم خواهند کرد.

نگاه

عباس امیری‌فر:

دولت رو به جلو حرکت می‌کند

۹ ماه پیش بیش از ۲۰۰ نماینده مجلس، نامه دعوت به کاندیداتوری در انتخابات ریاست‌جمهوری برای رئیسی نوشتند، شورای وحدت و شورای ائتلاف نیروهای انقلاب رسما به نفع رئیسی اعلام موضع کردند؛ به عبارت دیگر در جریان اصولگرا حمایت از کاندیداتوری رئیسی هیچ مخالفی نداشت و آنهایی هم که قلباً به چنین اتفاقی راضی نبودند، رویه سکوت پیش گرفتند اما بعد از یک سال و نیم گویا روی برگشته است. در این راستا یک فعال سیاسی اصولگرا درباره برگشتن اصولگرایان از رئیسی اظهار داشت: هنوز برای قضاوت زود است. معتقدم تا دو سالگی دولت باید صبر کرد تا بتوان این طور مطرح کرد که دولتمردان سوار کار هستند یا خیر. طبیعتاً از مرداد ۱۴۰۲ حرکت‌ها و فعالیت‌های انتخاباتی شروع می‌شود و افراد برای آنکه رأی بیاورند کمپین انتخاباتی خود را شکل می‌دهند. حجت‌الاسلام عباس امیری‌فر با اشاره به آغاز انتقادهای برخی نیروهای اصولگرا از دولت رئیسی افزود: با وجود برخی انتقادها به گرانی‌ها و افزایش قیمت دلار، می‌توان به نکات مثبتی نیز اشاره کرد مثل آنکه کارخانه‌ها زمان دولت آقای روحانی تعطیل شدند اما این دولت برای راه‌اندازی کارخانه‌ها هدف‌گذاری کرد و نسبتاً موفق بود. این تحلیلگر مسائل سیاسی با اشاره ما را رأی‌های اخیر در کشور اظهار کرد: این مسائل روی معادلات سیاست خارجی اثرگذاشت و غربی‌ها از میز مذاکره فاصله گرفتند. متأسفانه دستگاه سیاست خارجی دولت کم تحرک است و باید در این حوزه بیشتر فعالیت کند. در مجموع وقتی نکات مثبت و منفی را کنار هم قرار می‌دهیم، معتقدم دولت رو به جلو حرکت می‌کند. وی افزود: شاید برخی اصولگراها از دولت آقای رئیسی برگشته باشند، اما موضع اکثریت نیروهای این جریان هنوز مشخص نیست، باید تا شروع تحرکات سیاسی برای انتخابات مجلس آینده صبر کرد چون آن زمان موضع اکثریت هم معلوم می‌شود. بالاخره افراد رأی می‌خواهند و رأی‌شان را برای کارآمدی اقدام‌کارآمدی سعی می‌کنند اتخاذ مواضع کنند. امیری‌فر یادآور شد: اصولگرایان به‌طور کامل از دولت رئیسی برنگشتند، اگر برگشته بودند یک حرکت‌های جدی در این راستا می‌کردند. البته کمابیش یکسری انتقاداتی را درباره ضعف‌های دولت مطرح می‌کنند، اما این طور نیست که بخواهند دولت آقای رئیسی تضعیف شود. معتقدم باید به دولت آقای رئیسی فرصت داد و به دولت کمک کرد چون اگر این دولت موفق نشود ممکن است آسیب‌های دیگری ببینیم.

کمال‌الدین پیرموذن در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

اداره کشور با قوانین شفاف و پایدار ممکن است

- برخی گمان می‌کنند سرنوشت مردم را بهتر از مردم تشخیص می‌دهند
- کارنامه ناموفق اصولگرایان در مهار تورم و گرانی
- جزئیات طرح مولدسازی را از حالت محرمانه خارج کنید
- چه تضمینی وجود دارد ده سال بعد طرح مولدسازی غیرقانونی اعلام نشود؟

آرمان ملی - احسان انصاری: مجلس یازدهم به‌رغم تقاط قوت و ضعف‌هایی که داشته در یک موضوع با چالش مواجه است و آن هم همراهی بیش از اندازه با دولت بوده است. به عنوان مثال طرح مولدسازی در شرایطی تصمیم گیری شده که در مجلس مورد بررسی قرار نگرفته است. این رویکرد در نهایت به ضرر جریان اصولگرایی تمام خواهد شد. «طبق اظهارات رئیس سازمان خصوصی‌سازی مسئولیت دبیرخانه هیات عالی مولدسازی دارایی‌های دولت و نیز اجرای عملیات مولدسازی برعهده وزارت اقتصاد است و وزیر اقتصاد این وظیفه را به سازمان خصوصی‌سازی تفویض کرده است. با کنار هم قرار دادن مطالب منتشر شده درباره این مصوبه محرمانه می‌توان تصویر روشنی از موضوع ایجاد کرد. براساس مصوبه شورای عالی سران قوا هیاتی هفت‌نفره به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور مسئول واگذاری یا مولدسازی اموال مازاد دولتی شده است. براساس این مصوبه، شناسایی، تشخیص مازاد بودن، روش ارزش‌گذاری و تعیین شیوه واگذاری این اموال از جمله اختیارات این هیات است. این هیات از مصونیت قضائی برخوردار است. هرفرد در هر دستگاهی نیز که با تصمیمات این هیات مخالفت کند به پنج سال انفصال از خدمات دچار می‌شود. قضاوت درباره این مصوبه جز با رفع محرمانگی و مشاهده متن دقیق آن و تطبیق با اختیارات مجلس و قوانین مرتبط میسر نیست. اما با دقت در همین اطلاعات موجود چند سوال اساسی به نظر می‌رسد چرا به جایگاه قانونی مجلس و قوانین مرتبط بها لازم داده نشده است؟ چرا متن مصوبه‌ای به این حد از اهمیت، شاید چند برابر مهم‌تر از قانون خصوصی‌سازی، محرمانه است؟ چرا مراحل تدوین این مصوبه محرمانه بوده و از نظرات کارشناسان استفاده نشده است؟ چرا برای چنین کاری به جای طی روند قانونی در مجلس، از مسیرهای فراقانونی استفاده شده است؟ اگر دولت امکان فروش مالی را دارد چرا از اختیارات خود و سپس مسیر مزایده قانونی اقدام نمی‌کند؟ چه دلیلی برای متوقف کردن قوانین نظارتی مجلس و سازمان‌های بازرسی و این‌نامه‌های اجرایی تشریفات قانونی مزایده و واگذاری وجود دارد؟

> پر واضح است اداره کشور با قوانین شفاف و پایدار ممکن است. به جای این کار باید به‌دنبال تصویب قانونی باشند که قانون مصوب مجلس تحت هیچ شرایطی و توسط هیچ مقامی تا وقتی لغو و نسخ نشده نادیده گرفته نشود. برای مثال اگر ریاست قوه قضائیه‌ای پنج یا ده سال بعد بیاید و بگوید که واگذاری‌های امروز چون مصوب مجلس نبوده غیرقانونی است و بخواهد کل آنها را برای مبارزه با رانت و فساد ابطال کند چه کسی می‌تواند مانع شود؟

◀ این طرح چه پیامدهایی برای کشور خواهد داشت؟

به نظر من مصونیت قضائی یک رویه جدید است. آیا تصویب این بند به معنای تضعیف نهاد مقننه و قضائیه نیست؟ آیا این مساله منجر به یک نوع بدعت نمی‌شود که زین پس هر کس برای قبول هر مسئولیتی خواهان مصونیت قضائی و رفتار سلیقه‌ای بی‌پاسخگو بشود؟ رئیس‌جمهور با تکیه به عملکرد ضد فساد خود در قوه قضائیه، با این شعار وارد صحنه انتخابات شد که در قوه قضائیه با مظاهر فساد مقابله می‌کند و باید به قوه مجریه برود تا بتواند با ریشه‌های فساد مبارزه کند. ایجاد یک نهاد فراقانونی با اختیارات وسیع، تعطیلی تشریفات واگذاری و ایجاد مصونیت قضائی برای این افراد دقیقاً چه نسبتی با برنامه‌های ایشان دارد؟ آیا افراد زیرمجموعه ایشان با ارائه بسته‌بندی زیبا تحت عناوینی مثل مولدسازی، فروش اموال مازاد، پوشش کسری بودجه و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام عمرانی ایشان را به ارائه چنین درخواستی تشویق کرده‌اند؟ بنابراین مجلس و ملت در قدم اول باید مطالبه‌گر محکم و جدی شفاف شدن متن مصوبه را بکنند و متعاقبا در صورت صحت ادعاهای مطرح شده در مصاحبه‌ها، برای جلوگیری از رخ دادن فساد‌های احتمالی، مطالبه اصلاح اساسی مصوبه را مطرح و چکش کاری و کارسازی قانونی به عمل آورند. پرواضح است اداره کشور باقوانین شفاف و پایدارممکن است. به جای این کارباید به‌دنبال تصویب قانونی باشند که قانون مصوب مجلس تحت هیچ شرایطی وتوسط هیچ مقامی تاوقتی لغو ونسخ نشده نادیده گرفته نشودبرای مثال اگرریاست قوه قضائیه ای پنج یاده سال بعد بیاید بگوید که واگذاری‌های امروز چون مصوب مجلس نبوده غیرقانونی است و بخواهد کل آنها رابرای مبارزه با رانت و فساد ابطال کند چه کسی می تواند مانع شود؟ لذاراه صواب آن است که باجرای دقیق و صحیح و به موقع قانون امید و اعتماد به جامعه و فعالان اقتصادی بازگردد و برای بزرگ‌ترنشدن دولت که نیازبه واگذاری‌های بعدی درسال‌های آتی نباشد سران قوانتصمیم بگیرند با مصوبه قانونی هرکاری را که بخش خصوصی واقعی در مقیاس بزرگ و رقابت سالم می‌تواند انجام بدهد ورود به آنها را برای دولت و شرکت‌های دولتی و خصولتی و نهادهای عمومی غیردولتی ممنوع کنند آثار این تصمیم مهم و بزرگ طی سال‌های آتی دولتی کوچک و چابک و کارآمد بدون کسری بودجه خواهد بود.

◀ برخی گمان می‌کنند سرنوشت مردم را بهتر از مردم تشخیص می‌دهند

آنان معتقدند سرنوشت مردم را بهتر ازخود مردم تشخیص می‌دهند. تا قبل از اعتراضات و به‌رغم تذکرات و سفارشات دلسوزان و بزرگان ملک و ملت، پذیرش هر نوع تغییر و تحول در ترکیب مجلس را به منزله حذف خودشان تلقی می‌کنند و کماکان قاعده بازی را در سیاست از نوع حیات و زندگی یا صفر یا صد می‌دانند. به همین جهت هم برای ادامه حیات سیاسی و دراتوح بودن دلیل تراشی می‌کنند. مردم خاصه جوانان و بانوان، دیگر توجهی به شعارهای پرزرق و برق ندارند. اینان کارنامه چندان موفقی در مهار تورم و افزایش قیمت ارز و دارو و ... ندارند.

◀ یکی از طرح‌های پر سروصدا طرح مولدسازی است. دیدگاه شما درباره این طرح چیست؟

طبق اظهارات رئیس سازمان خصوصی‌سازی مسئولیت دبیرخانه هیات عالی مولدسازی دارایی‌های دولت و نیز اجرای عملیات مولدسازی برعهده وزارت اقتصاد است و وزیر اقتصاد این وظیفه را به سازمان خصوصی‌سازی تفویض کرده است. با کنار هم قرار دادن مطالب منتشر شده درباره این مصوبه محرمانه می‌توان تصویر روشنی از موضوع ایجاد کرد. براساس مصوبه شورای عالی سران قوا هیاتی هفت‌نفره به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور مسئول واگذاری یا مولدسازی اموال مازاد دولتی شده است. بر اساس این مصوبه، شناسایی، تشخیص مازاد بودن، روش ارزش‌گذاری و تعیین شیوه واگذاری این اموال از جمله اختیارات این هیات است. این هیات از مصونیت قضائی برخوردار است. هرفرد در هر دستگاهی نیز که با تصمیمات این هیات مخالفت کند به پنج سال انفصال از خدمات دچار می‌شود. قضاوت درباره این مصوبه جز با رفع محرمانگی و مشاهده متن دقیق آن و تطبیق با اختیارات مجلس و قوانین مرتبط میسر نیست. اما با دقت در همین اطلاعات موجود چند سوال اساسی به نظر می‌رسد چرا به جایگاه قانونی مجلس و قوانین مرتبط بها لازم داده نشده است؟ چرا متن مصوبه‌ای به این حد از اهمیت، شاید چند برابر مهم‌تر از قانون خصوصی‌سازی، محرمانه است؟ چرا مراحل تدوین این مصوبه محرمانه بوده و از نظرات کارشناسان استفاده نشده است؟ چرا برای چنین کاری به جای طی روند قانونی در مجلس، از مسیرهای فراقانونی استفاده شده است؟ اگر دولت امکان فروش مالی را دارد چرا از اختیارات خود و سپس مسیر مزایده قانونی اقدام نمی‌کند؟ چه دلیلی برای متوقف کردن قوانین نظارتی مجلس و سازمان‌های بازرسی و این‌نامه‌های اجرایی تشریفات قانونی مزایده و واگذاری وجود دارد؟

**◀ این طرح چه پیامدهایی برای کشور خواهد داشت